

رابطه قابلیت مقایسه صورتهای مالی و ساختار سررسید بدهی

دکتر علی جعفری

عضو هیات علمی گروه حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.

jafari.Ali.iau@gmail.com

عاطفه ملکی

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران. (نویسنده مسئول).

selena.maleki1376@gmail.com

رضا بیداروند

کارشناسی ارشد حسابداری، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران.

rezabidarvand71@gmail.com

شماره ۴۶ / پاییز ۱۴۰۰ (جلد اول) / صص ۱-۱۵
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره چهارم)

چکیده

هدف پژوهش حاضر آزمون بررسی رابطه قابلیت مقایسه صورتهای مالی و ساختار سررسید بدهی در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. نمونه آماری پژوهش که به روش حذف سیستماتیک انتخاب شده است، شامل ۱۱۴ شرکت از بین شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ می‌باشد. پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی است و جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون چندمتغیره و داده‌های ترکیبی استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که بین قابلیت مقایسه سود، قابلیت مقایسه جریان‌های نقدی عملیاتی و ساختار سررسید بدهی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بدین ترتیب تهیه گزارشاتی جهت تسهیل امر مقایسه صورتهای مالی از یک سو و آموزش فعالان بازار در راستای درک اهمیت و استفاده از این ویژگی کیفی از سوی دیگر ضروری به نظر می‌رسد.

واژه‌های کلیدی: قابلیت مقایسه صورتهای مالی، ساختار سررسید بدهی، شرکتهای بورسی.

مقدمه

اغلب شرکت‌ها به نوعی از بدهی در ساختار سرمایه خود استفاده می‌کنند. ساختار بدهی (منظور از ساختار بدهی در ادبیات مالی ساختار زمانی سررسید بدهی‌ها است) و یکی از شاخص‌های مهم تعیین‌کننده موفقیت شرکت است باعث رشد پایدار شرکت می‌شود (مادان^۱، ۲۰۰۷). از اینرو تصمیمات معطوف به ساختار بدهی، برای بقای تجاری شرکت حیاتی هستند (احمد^۲ و همکاران، ۲۰۱۱). آبور^۳ (۲۰۰۷)، بیان می‌دارند که سطوح بالاتر بدهی ریسک ورشکستگی را افزایش می‌دهد، از سوی دیگر علاوه بر تضاد موجود بین سهامداران مدیران، تضاد منافی نیز بین سهامداران اعتباردهندگان وجود دارد. اعتباردهندگان ترجیح می‌دهند که مدیران پروژه‌هایی را که ریسک اندک دارند، انجام دهند. تاریخ سررسید بدهی شرکت اشاره به تاریخ پرداخت بدهی‌ها دارد که عمدتاً دارای سررسید بلندمدت هستند. به طور کلی می‌توان بدهی‌های شرکت را به دو دسته

¹ Madan
² Ahmed
³ Abor

بدهی‌های کوتاه مدت (با سررسید دوره جاری یا آتی) بدهی‌های بلندمدت (با سررسید بیش از دو سال) تقسیم کرد (نمازی و همکاران، ۱۳۹۶). پیشینه‌ی پژوهش‌های انجام شده، چندین تئوری برای ادبیات مربوط به ساختار سررسید بدهی ارائه می‌دهند که عبارتند از: تئوری هزینه‌های نمایندگی (تئوری هزینه مبادله بارکلی و اسمیت^۱، ۱۹۹۵)، تئوری علامت‌دهی (کورنر^۲، ۲۰۰۷)، تئوری اهرم، تئوری مالیات و تئوری تطابق سررسید (حاجیها و اخلاقی، ۱۳۹۱؛ نمازی و همکاران، ۱۳۹۶). هر یک از این تئوری‌ها برخی ویژگی‌های شرکت‌ها را عوامل تعیین‌کننده ساختار سررسید بدهی می‌دانند.

بازار بدهی بخش مهمی از بازارهای سرمایه است. ارقام و اطلاعات حسابداری تهیه شده بر اساس اصول عمومی حسابداری، نقش مهمی در قراردادهای بدهی ایفا می‌کنند. کیفیت اطلاعات حسابداری بر برآورد ریسک شرکت‌ها تاثیر می‌گذارد. کیفیت حسابداری دارای دو بعد مجزا است (فانگ و همکاران^۳، ۲۰۱۲): بعد اول، میزانی است که اعداد حسابداری معاملات اقتصادی خاص شرکت را به طور صادقانه اندازه‌گیری و انتقال می‌دهند، که به آن کیفیت حسابداری ذاتی^۴ گفته می‌شود. بعد دوم، میزانی است که اعداد حسابداری شباهت معاملات مشابه در شرکت‌ها را منعکس می‌کنند، که قابلیت مقایسه حسابداری نامیده می‌شود. در ادبیات مالی به خوبی مشخص شده که کیفیت حسابداری ذاتی، هم بر هزینه حقوق صاحبان سهام و هم بر هزینه بدهی (وام) و سایر شرایط وام تاثیر می‌گذارد. با این حال، تحقیقات در مورد نقش قابلیت مقایسه حسابداری در بازارهای سرمایه، اولاً در سال‌های اخیر و ثانیاً بیشتر در بازارهای سهام انجام شده است. حال این سؤال مطرح می‌شود که آیا و چگونه قابلیت مقایسه حسابداری با شرایط مختلف قرارداد وام ارتباط دارد؟ شواهد مختلف موجود این آگاهی را می‌دهند که اطلاعات حسابداری در تنظیم قراردادهای وام تاثیرگذار است. وام‌دهندگان فرصت‌های سرمایه‌گذاری جایگزین را بر اساس اطلاعات مختلفی از جمله صورت‌های مالی ارزیابی می‌کنند. کیفیت اطلاعات حسابداری با کمک به وام‌دهندگان در ارزیابی چنین گزینه‌های مختلف و با فراهم کردن نظارت بهتر در آینده، باعث افزایش کارایی وام می‌شود. بر اساس بیانیه شماره هشت هیئت استانداردهای حسابداری مالی^۵ (۲۰۱۰)، در چنین گزینه‌هایی با هدف سرمایه‌گذاری یا وام‌دهی، اطلاعات حسابداری با قابلیت مقایسه بیشتر بسیار مفیدتر از اطلاعات حسابداری با مقایسه‌پذیری کمتر است، زیرا قابلیت مقایسه می‌تواند هزینه پردازش اطلاعات توسط وام‌دهندگان را کاهش دهد.

با این حال انتخاب ساختار بدهی ساده نیست تصمیم‌گیری اشتباه منجر به هدایت شرکت به سمت بحران ورشکستگی می‌گردد. تحقیقات چندانی درباره ساختار سرمایه سررسید بدهی در دنیا (به خصوص در ایران) انجام نشده که نشان دهد بین قابلیت مقایسه صورتهای مالی و ساختار سررسید بدهی چه رابطه‌ای وجود دارد؟

تعریف نظری متغیرها

قابلیت مقایسه صورتهای مالی: قابلیت مقایسه یک خصوصیت کیفی اطلاعات است که استفاده‌کنندگان را قادر می‌سازد تا شباهت‌ها و تفاوت‌ها بین اقلام صورتهای مالی را شناسایی و درک نمایند. بر خلاف سایر خصوصیات کیفی، قابلیت مقایسه به یک قلم واحد مربوط نمی‌شود. مقایسه مستلزم وجود حداقل دو قلم است (هیئت استانداردهای حسابداری مالی،

¹ Barclay and Smith

² Körner

³ Fang et al

⁴ Inherent Accounting Quality

⁵ SFAC No 8

۲۰۱۰). دو شرکت سیستم‌های حسابداری قابل مقایسه دارند اگر برای یک مجموعه‌ی معین از رویدادهای اقتصادی، صورت-های مالی مشابهی تهیه نمایند (دی‌فرانکو و همکاران، ۲۰۱۱). اطلاعاتی قابل مقایسه است که استفاده‌کنندگان بتوانند واحد تجاری را طی زمان و جهت تشخیص روند تغییرات، آن را با گذشته واحد تجاری و سایر واحدهای تجاری مقایسه کنند.

ساختار سررسید بدهی: این موضوع که در ساختار بدهی‌ها به چه میزان از بدهی‌های کوتاه مدت و یا بلندمدت استفاده می‌شود، در مبنای نظری به عنوان ساختار سررسید بدهی منظور شده است. براساس سررسید، بدهی‌ها در ساختار مالی شرکت به دو گروه بدهی‌های کوتاه مدت با سررسید کمتر از یک سال و بدهی‌های بلندمدت با سررسید بیش از یک سال تقسیم می‌گردند. میزانی از این دو گروه که شرکت در ساختار مالی خود می‌گنجانند، ساختار سررسید بدهی نامیده می‌شود (حسینی و شفق، ۱۳۹۵).

پیشینه پژوهش

ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی اثر اظهارنظر تعدیل شده حسابرس بر ساختار بدهی و بازده مازاد سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری مورد مطالعه، شامل ۱۰۲ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۵ است. داده‌های مورد نیاز از کتابخانه بورس اوراق بهادار تهران، لوح فشرده ره‌آورد نوین و سایت کدال جمع‌آوری شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار *EvIEWS 9* انجام شده است. در این پژوهش از الگوی رگرسیون چند متغیره و روش داده‌های تابلویی استفاده شده است. برای بررسی رابطه میان متغیرهای ذکرشده، دو فرضیه تدوین گردید. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میان اظهارنظر تعدیل شده حسابرس با ساختار بدهی و بازده مازاد سهام رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

نیک‌بخت و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی تأثیر تمرکز بر مشتری بر ساختار سرمایه و سررسید بدهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری این تحقیق پس از اعمال برخی محدودیت‌های موجود در این پژوهش، شامل ۱۴۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ است. شواهد پژوهش نشان داد که بین تمرکز بر مشتری و ساختار سرمایه، رابطه مثبت معنادار وجود دارد. به عبارتی، در شرکت‌هایی با مشتریان عمده، میزان اهرم مالی (بدهی) بالاتر است. همچنین، ساختار سررسید بدهی در شرکت‌هایی با مشتریان عمده، بلندمدت‌تر است.

نمازی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی تأثیر ساختار سررسید بدهی بر مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی پرداختند. در راستای این هدف، اطلاعات ۷۵ شرکت بورس اوراق بهادار تهران مورد مطالعه قرار گرفت. برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون چندمتغیره با داده‌های ترکیبی استفاده شده است. نتایج نشان دادند که بین ساختار سررسید بدهی و مدیریت سود بر مبنای ارقام تعهدی ارتباط معنی‌دار و مثبت وجود دارد و با این نظریه که امکان انجام رفتارهای فرصت طلبانه توسط مدیران از طریق ساختار سررسید بدهی کوتاه مدت وجود دارد، منطبق است. همچنین بین ساختار سررسید بدهی و مدیریت سود بر مبنای ارقام تعهدی در شرکت‌های با اعتبار بالا نسبت به شرکت‌های با اعتبار پایین ارتباط معنی‌دار قوی‌تری وجود دارد.

خابوری (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی ارتباط بیش اطمینانی مدیریتی و ساختار سررسید بدهی پرداختند. جامعه آماری این پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. روش گردآوری داده‌ها، نوع غیرتعاملی پس رویدادی

است، که از داده‌های موجود در پایگاه اطلاعاتی بورس اوراق بهادار تهران و نرم افزار ره آورد نوین استفاده شده است. بر اساس شرایط در نظر گرفته برای انتخاب نمونه، ۱۶۶ شرکت به روش حذف سیستماتیک طی سالهای ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴، انتخاب و اطلاعات آنها جمع آوری و با استفاده از رگرسیون چندگانه از طریق نرم افزار ایویوز آزمون گردیده است. نتایج نشان داد که بیش اطمینانی مدیریتی از نوع مازاد رشد دارایی‌ها به رشد فروش دارای رابطه منفی و معنادار با سررسید بدهی شرکت هستند، در حالی که در مورد بیش اطمینانی بر اساس تصمیمات سرمایه گذاری در مخارج سرمایه ایی نسبت به صنعت رابطه معناداری مشاهده نشد.

ترانگ^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی قابلیت مقایسه صورت مالی و سررسید بدهی شرکت‌ها در ویتنام پرداخت و شواهد محکمی ارائه کرد که قابلیت مقایسه صورت مالی اثر منفی بر بدهی با سررسید کوتاه دارد. بطوری که قابلیت مقایسه صورت مالی نقش مهمی در همسو سازی مشوق‌ها در شرکت داشته، و اثر معکوس در مواردی که مشکلات عدم تقارن اطلاعات شدیدتر باشد، بارزتر است. همچنین یافته‌های ترانگ نشان می‌دهد که قابلیت مقایسه صورت مالی می‌تواند با استفاده از مکانیسم حاکمیت شرکتی، جایگزین استفاده از بدهی کوتاه مدت شود.

اوکانری و یعقوبی^۲ (۲۰۱۶)، در پژوهشی به بررسی ساختار سرمایه، نوسانات جریان نقدی و سررسیدهای مختلف بدهی پرداختند. آن‌ها این رابطه را با استفاده از چندین ساختار از نوسان جریان نقدی یک شرکت و روشهای اقتصادی بررسی کردند که رابطه غیرخطی متغیرهای تناسبی را توجیه می‌کنند. به طور کلی، شواهد به دست آمده نشان می‌دهند که با ثابت بودن تمام عوامل دیگر، افزایش انحراف معیار از میانگین نوسان جریان نقدی سبب می‌شود که یک کاهش تقریباً ۲۴ درصدی در نسبت بدهی بلند مدت، یک کاهش ۲۶ درصدی در احتمال بدهی جاری در طول ۱۰ سال تا تاریخ سررسید و یک افزایش ۳۹ درصدی را در احتمال بدهی کوتاه مدت و بلند مدت جاری نشان می‌دهند.

کیساجنیک و موساوی (۲۰۱۸)، در پژوهشی به بررسی تأثیر عمر شرکت بر رابطه میان حاکمیت شرکتی و تصمیمات ساختار سرمایه پرداختند. آنها نشان دادند که اثرات سن بر میزان استفاده از بدهی‌ها، عمدتاً به دلیل تعامل بین سن شرکت و ویژگی‌های حکمرانی آنها است. یافته آنها نشان داد که مدیران زمانی که از طریق حاکمیت شرکتی تحت کنترل قرار دارند، ترجیحات ریسکی خود را بر تصمیمات ساختاری سرمایه مدنظر قرار می‌دهند.

مبانی نظری و فرضیه تحقیق

بازار بدهی بخش مهمی از بازارهای سرمایه است. ارقام و اطلاعات حسابداری تهیه شده بر اساس اصول عمومی حسابداری، نقش مهمی در قراردادهای بدهی ایفا می‌کنند. کیفیت اطلاعات حسابداری بر برآورد ریسک شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد. کیفیت حسابداری دارای دو بعد مجزا است (فانگ و همکاران، ۲۰۱۲): بعد اول، میزانی است که اعداد حسابداری معاملات اقتصادی خاص شرکت را به طور صادقانه اندازه‌گیری و انتقال می‌دهند، که به آن کیفیت حسابداری ذاتی^۳ گفته می‌شود. بعد دوم، میزانی است که اعداد حسابداری شباهت معاملات مشابه در شرکت‌ها را منعکس می‌کنند، که قابلیت مقایسه حسابداری نامیده می‌شود. در ادبیات مالی به خوبی مشخص شده که کیفیت حسابداری ذاتی، هم بر هزینه حقوق صاحبان سهام و هم بر هزینه

¹ Trung

² O'Corner Keefe & Yaghoubi

³ Inherent Accounting Quality

بدهی (وام) و سایر شرایط وام تاثیر می‌گذارد. با این حال، تحقیقات در مورد نقش قابلیت مقایسه حسابداری در بازارهای سرمایه، اولاً در سال‌های اخیر و ثانیاً بیشتر در بازارهای سهام انجام شده است. حال این سؤال مطرح می‌شود که آیا و چگونه قابلیت مقایسه حسابداری با شرایط مختلف قرارداد وام ارتباط دارد؟ شواهد مختلف موجود این آگاهی را می‌دهند که اطلاعات حسابداری در تنظیم قراردادهای وام تاثیرگذار است. وام‌دهندگان فرصت‌های سرمایه‌گذاری جایگزین را بر اساس اطلاعات مختلفی از جمله صورت‌های مالی ارزیابی می‌کنند. کیفیت اطلاعات حسابداری با کمک به وام‌دهندگان در ارزیابی چنین گزینه‌های مختلف و با فراهم کردن نظارت بهتر در آینده، باعث افزایش کارایی وام می‌شود. بر اساس بیانیه شماره هشت هیئت استانداردهای حسابداری مالی^۱ (۲۰۱۰)، در چنین گزینه‌هایی با هدف سرمایه‌گذاری یا وام‌دهی، اطلاعات حسابداری با قابلیت مقایسه بیشتر بسیار مفیدتر از اطلاعات حسابداری با مقایسه‌پذیری کمتر است، زیرا قابلیت مقایسه می‌تواند هزینه پردازش اطلاعات توسط وام‌دهندگان را کاهش دهد. بنابراین، شرکت‌هایی که اطلاعات قابل مقایسه بیشتری دارند، به طور بالقوه با انتخاب نامناسب و هزینه‌های نظارت کمتری در بازار بدهی مواجه هستند. در این صورت، وام‌گیرندگان دارای صورت‌های مالی با قابلیت مقایسه بالاتر می‌توانند از هزینه‌های کمتر بدهی بهره‌مند شوند. علاوه بر این، وجود عدم تقارن اطلاعاتی در بازار بدهی منجر به خطر انتخاب نامناسب و خطر اخلاقی می‌شود. اگر تهیه و ارائه اطلاعات امکان‌پذیر نباشد یا ارزیابی ایفای تعهدات قراردادی از سوی یک طرف قرارداد دشوار یا غیرممکن باشد، خطر انتخاب نامناسب به وجود می‌آید. خطر اخلاقی معمولاً در شرایطی است که نمایندگان از انگیزه شخصی لازم برای انحراف از تعهدات قراردادی برخوردار باشند. از دیدگاه وام‌دهندگان، اطلاعات نامتقارن در بازارهای بدهی روی سررسید بدهی تاثیر می‌گذارد. گارسیا تروئل و همکاران^۲ (۲۰۱۰) معتقدند زمانی که ناقربینگی اطلاعاتی در بازار سرمایه افزایش می‌یابد، وام‌دهندگان با خطر انتخاب نامناسب و خطر اخلاقی در اعطای وام مواجه هستند و نظارت بر شرکت‌ها نیز برای وام‌دهندگان هزینه بیشتری دارد. بنابراین، سررسید بدهی به عنوان یک ویژگی قرارداد برای کنترل مشکلات اطلاعاتی توسط وام‌دهندگان مورد استفاده قرار می‌گیرد. اُرتیزمولینا و پناس (۲۰۰۸) دریافتند که وام‌دهندگان از سررسیدهای کوتاه‌تر در شرایط قراردادهای وام به منظور نظارت بیشتر و دقیق‌تری بر وام‌گیرندگان غیرشفاف‌تر اطلاعاتی و پرمخاطره استفاده می‌کنند. دیاموند^۳ (۱۹۹۱) بیان می‌کند که سررسید کوتاه‌تر وام ممکن است شرکت‌های وام‌گیرنده را به دلیل نیاز به اخذ مکرر منابع مالی در معرض شوک نقدینگی قرار دهد. بنابراین، کوتاه شدن سررسید ممکن است به عنوان یک مکانیسم نظارت برای محافظت وام‌دهندگان به کار رود. مطابق با این استدلال نظری، بارکلی و اسمیت (۱۹۹۵) دریافتند شرکت‌هایی که به نظارت بیشتری نیاز دارند (مانند شرکت‌های رشدی)، بدهی کوتاه‌مدت بیشتری دارند. اگر اطلاعات حسابداری قابل مقایسه میزان کارایی نظارت را بهبود می‌بخشد، بنابراین واحدهای تجاری دارای صورت‌های مالی با قابلیت مقایسه بیشتر می‌توانند وام‌هایی با سررسید طولانی‌تر اخذ نمایند (فانگ و همکاران، ۲۰۱۶). بر این اساس، نتیجه گرفته می‌شود که بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و ساختار سررسید بدهی رابطه مثبت وجود دارد. با توجه به مطالب ارایه شده و عنایت به اینکه در این تحقیق قابلیت مقایسه صورتهای مالی بعنوان متغیر مستقل و ساختار سررسید بدهی بعنوان متغیر وابسته حضور دارند، از این رو فرضیه این تحقیق به شرح زیر می‌باشد:

✓ بین قابلیت مقایسه صورتهای مالی و ساختار سررسید بدهی رابطه وجود دارد.

¹ SFAC No 8

² Garcia-teruel et al

³ Diamond

روش تحقیق

از جهت هدف، این تحقیق از نوع کاربردی است. از جهت روش استنتاج، این تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی می باشد. تحقیق توصیفی آنچه را که هست بدون دخل و تصرف توصیف و تفسیر می کند. این نوع از تحقیق شامل جمع آوری اطلاعات به منظور آزمون فرضیه یا پاسخ به سوالات مربوط به وضعیت فعلی موضوع مورد مطالعه می باشد. از جهت نوع طرح تحقیق، تحقیق حاضر از نوع تحقیقات پس رویدادی است. در این نوع تحقیق ها، هدف بررسی روابط موجود بین متغیرها است و داده ها از محیطی که به گونه ای طبیعی وجود داشته اند و یا از وقایع گذشته که بدون دخالت مستقیم پژوهشگر رخ داده است، جمع آوری و تجزیه و تحلیل می شود. روش بررسی داده ها به صورت مقطعی و سال به سال (دیتا پانل) است. در این تحقیق برای آزمون فرضیه ها از روش رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. به منظور تحلیل داده های بدست آمده از روش های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین ترتیب که برای توصیف داده ها از جدول توزیع فراوانی و در سطح استنباطی برای آزمون فرضیه های پژوهش از آزمون اف لیمر، آزمون هاسمن، آزمون ناهمسانی واریانس، آزمون خود همبستگی سریالی، آزمون هم جمعی، آزمون نرمال بودن و آزمون رگرسیون چند متغیره استفاده می شود.

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

متغیر مستقل: قابلیت مقایسه صورت های مالی

در این پژوهش، برای اندازه گیری مفهوم قابلیت مقایسه صورت های مالی از معیار قابلیت مقایسه سود به شرح زیر استفاده خواهد شد.

قابلیت مقایسه سود (COMP_{ijt}): هیئت استانداردهای حسابداری مالی (۱۹۸۰) بیان می کند که قابلیت مقایسه کیفیت اطلاعات است که استفاده کنندگان را قادر می سازد شباهت ها و تفاوت ها بین دو مجموعه پدیده اقتصادی را شناسایی کنند. سیستم حسابداری به عنوان انعکاس رویدادهای اقتصادی در صورتهای مالی تعریف می شود. به این ترتیب، رابطه ۱ می تواند به شرح زیر ارائه شود:

$$\text{Financial Statement}_i = f_i (\text{Economic Events}_i) \quad \text{رابطه ۱}$$

در اینجا $f_i(X)$ به سیستم حسابداری شرکت i اشاره می کند. دو شرکت دارای سیستم حسابداری قابل مقایسه هستند، اگر انعکاس های آنها مشابه (یکسان) باشند.

رابطه ۱ بیان می کند که صورت های مالی شرکت تابعی از رویدادهای اقتصادی و حسابداری از این وقایع است. به دنبال این منطق، ما به طور مفهومی قابلیت مقایسه صورت های مالی را به شرح زیر تعریف می کنیم (دی فرانکو و همکاران، ۲۰۱۱): دو شرکت سیستم حسابداری قابل مقایسه دارند، اگر برای مجموعه معینی از رویدادهای اقتصادی، صورت های مالی مشابه تهیه کنند. یعنی، دو شرکت i و j با حسابداری قابل مقایسه بایستی انعکاس های مشابه $f(X)$ داشته باشند، به طوری که برای مجموعه معینی از رویدادهای اقتصادی X ، شرکت j صورت های مالی مشابه به صورت های مالی شرکت i را تهیه کند.

آن ها برای ارائه این تعریف مفهومی از قابلیت مقایسه در عمل، یک مدل تجربی ساده از سیستم حسابداری شرکت توسعه دادند. در زمینه رابطه ۱، مطابق با ادبیات تجربی حسابداری مالی، از بازده سهام به عنوان نماینده ای برای اثر خالص رویدادهای اقتصادی بر روی صورت های مالی شرکت استفاده نمودند. سود هم نماینده صورت های مالی است. به عبارت دیگر،

سود حسابداری منعکس کننده خروجی سیستم حسابداری و بازده سهام منعکس کننده رویدادهای اقتصادی و در واقع خلاصه-ای از تغییر در ارزش سهام است. آنها بیان می کنند که هر چند سود یکی از معیارهای مهم سنجش عملکرد است، اما تنها از سود استفاده کردن برای نشان دادن قابلیت مقایسه صورت های مالی محدودیتی برای این تجزیه و تحلیل محسوب می شود. برای محاسبه قابلیت مقایسه سود، رابطه ۲ برای هر سال - شرکت و صنعت با استفاده از داده های شانزده فصل (چهار سال) قبلی و به روش آزمون رگرسیون سری زمانی برآورد می شود.

رابطه ۲

$$Earnings_{it} = \beta_0 + \beta_1 Return_{it} + \varepsilon_{it}$$

$Earnings_{it}$: سود خالص شرکت i در سه ماهه t .

$Return_{it}$: بازده سهام شرکت i در سه ماهه t .

برای همگن سازی متغیرها از ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت در ابتدای سه ماهه t استفاده می شود.

ضرایب برآورده شده $\hat{\beta}_0$ و $\hat{\beta}_1$ از معادله ۲ برای هر سال - شرکت معیاری از عملیات حسابداری شرکت i است. همچنین، $\hat{\beta}_1$ و $\hat{\beta}_0$ برای شرکت های صنعت j با استفاده از سود خالص و بازده سهام در صنعت j برآورد می شود. سود خالص پیش بینی شده هر شرکت یک بار با استفاده از ضرایب برآورده شده همان شرکت (i) در رابطه ۲ و بار دیگر با استفاده از ضرایب برآورده شده شرکت های آن صنعت (j) در معادله ۳ و ۴ به صورت زیر محاسبه می گردد:

رابطه ۳

$$E(Earnings_{iit}) = \hat{\beta}_0 + \hat{\beta}_1 Return_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه ۴

$$E(Earnings_{ijt}) = \hat{\beta}_0 + \hat{\beta}_1 Return_{it} + \varepsilon_{it}$$

$E(Earnings_{iit})$: سود خالص پیش بینی شده شرکت i با استفاده از ضرایب برآورده شده شرکت i و بازده سهام شرکت i در سه ماهه t است.

$E(Earnings_{ijt})$: سود خالص پیش بینی شده شرکت i با استفاده از ضرایب برآورده شده صنعت j و بازده سهام شرکت i در سه ماهه t می باشد.

قابلیت مقایسه صورت های مالی بین شرکت i و صنعت j در سه ماهه t از تفاوت سود خالص پیش بینی شده در معادله ۳ و ۴ و از طریق رابطه ۵ محاسبه می شود.

رابطه ۵

$$Earn - COMP_{ijt} = -\frac{1}{16} \times \sum_{t-15}^t |E(Earnings_{iit}) - E(Earnings_{ijt})|$$

در رابطه ۵ میانگین قدر مطلق تفاوت در مقادیر سود خالص پیش بینی شده بیانگر تفاوت در عملیات حسابداری در شرکت i و صنعت j است. بنابراین، قرینه آن میزان شباهت بین عملیات حسابداری و قابلیت مقایسه بین شرکت i و صنعت j را نشان می دهد. در نهایت، میانگین چهار فصل شرکت i در دوره t به عنوان قابلیت مقایسه سود در نظر گرفته می شود. مقادیر بیشتر آن بیانگر قابلیت مقایسه بیشتر بین شرکت i و صنعت j است (ترانگ، ۲۰۲۰).

متغیر وابسته: ساختار سررسید بدهی (debt issue): این پژوهش بر اساس میثاق‌های حسابداری و پژوهش‌های انجام شده توسط بارکلی و اسمیت (۱۹۹۵)، کای و همکاران^۱ (۲۰۰۸)، ماجومدار^۲ (۲۰۱۰)، دی‌مییر و همکاران^۳ (۲۰۱۸)، حاجیها و اخلاقی (۱۳۹۱) برای ساختار سررسید بدهی، نسبت بدهی بلندمدت (بدهی‌هایی که بیش از یک سال سررسید می‌شوند) به کل بدهی‌ها به منزله نماینده ساختار سررسید بدهی در نظر گرفته شده است.

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت (SIZE_{it}): جهت محاسبه اندازه شرکت از دو مشخصه میزان کل دارایی‌ها و میزان کل فروش شرکتها می‌توان استفاده نمود که بایستی از این مقادیر لگاریتم گرفته شود. در تحقیق پیش رو برای مقدار معادل اندازه شرکتها از لگاریتم میزان فروش شرکتها نمونه آماری استفاده خواهد شد (هاشمی همکاران، ۱۳۹۶).

$$\text{فروش های شرکت} = \text{LOG}(\text{اندازه شرکت})$$

نرخ موثر مالیات (ETR_{it}): این مقیاس با تقسیم برخی از برآورد بدهی مالیاتی بر سود قبل از کسر مالیات و یا جریان نقدی محاسبه می‌شوند این اندازه‌گیری‌ها متوسط نرخ مالیات هر واحد از درآمد یا جریان نقدی را در بر می‌گیرد درک آنچه که در صورت کسر قرار می‌گیرد ضروری است این مقیاس به پنج دسته دیگر شامل نرخ موثر مالیات طبق اصول پذیرفته شده حسابداری؛ نرخ موثر مالیات جاری، نرخ موثر مالیات نقدی، نرخ موثر مالیات نقدی بلندمدت و تفاضل نرخ موثر مالیات قانونی و حسابداری تقسیم می‌شود. برای محاسبه این متغیر از نسبت مالیات به سود خالص قبل از کسر مالیات استفاده خواهیم نمود (مشایخی و محمدپور، ۱۳۹۳).

$$\text{نرخ موثر مالیات} = \frac{\text{مالیات}}{\text{سود خالص قبل از کسر مالیات}}$$

فرصت‌های رشد (GROWTH_{it}): از نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام به عنوان نماینده‌ای برای رشد شرکت استفاده خواهد شد ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت برابر قیمت سهام شرکت در آخر سال در تعداد سهام و ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، حقوق صاحبان سهام در ترازنامه است (عبدی، ۱۳۹۵).

$$\text{فرصت های رشد} = \frac{\text{ارزش بازار حقوق صاحبان سهام}}{\text{ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام}}$$

دارایی‌های ثابت مشهود (TANG_{it}): برای اندازه‌گیری دارایی‌های ثابت مشهود از رابطه زیر استفاده خواهد شد:

$$\text{دارایی های ثابت مشهود} = \frac{\text{دارایی های ثابت}}{\text{کل دارایی ها}}$$

¹ Cai et al
² Majumdar
³ De Meyere

جامعه و نمونه آماری

برای اجرای هر پژوهش لازم است جامعه آماری مشخص و معین شود. برای انتخاب جامعه آماری به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رجوع شده است، چراکه؛ اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران توسط حسابداران رسمی، حسابرسی می‌شود، لذا نسبت به اطلاعات سایر شرکت‌ها از قابلیت اتکاء بالاتری برخوردار است و دسترسی به این اطلاعات نسبت به سایر شرکت‌ها راحت‌تر است. به منظور انجام تحقیق، در هر سال از سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸، اطلاعات شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، که دارای ویژگیهای زیر می‌باشند جمع‌آوری می‌گردد:

جدول (۱): انتخاب نمونه آماری با اعمال محدودیت‌ها و شرایط جامعه

شرکت	محدودیت‌ها و شرایط
۵۳۸	کل شرکت‌های موجود بورسی و فرا بورسی در پایان سال ۱۳۹۸
(۱۴۶)	حذف شرکت‌های شرکت‌های غیر فعال
(۱۳۲)	برای رعایت قابلیت مقایسه‌پذیری آنها حذف شرکت‌های غیر از دوره منتهی به تاریخ ۲۹ اسفند ماه
(۶۴)	حذف شرکت‌های هلدینگ، بانکها و سرمایه‌گذاری
(۸۲)	عدم دسترسی به داده (کنتورسازی ایران) و شرکت‌های غیر تولیدی
۱۱۴	تعداد شرکت‌های موجود در جامعه آماری بعد از اعمال محدودیت‌ها و شرایط

لذا شرکت‌هایی که حائز شرایط فوق نباشند از نمونه آماری بشمار نیامدند که با توجه به شرایط بالا از بین ۵۳۸ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران (بورسی و فرا بورسی)، تعداد اعضای نمونه آماری تعریف می‌شود. با توجه به رعایت شرایط یاد شده بالا، و با استفاده از روش حذف سیستماتیک از بین شرکت‌های واجد شرایط تعداد ۱۱۴ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

آمار توصیفی داده‌ها

قبل از تحلیل آماری داده‌های پژوهش، لازم است داده‌های متغیرهای مورد استفاده در پژوهش توصیف شوند. این کار اقدامی در جهت الگوی حاکم و پایه و اساس روابط بین متغیرهاست. لذا قبل از تحلیل فرضیات، متغیرهای پژوهش موردی مورد بررسی قرار می‌گیرد که نتایج آن در جدول شماره ۲ بشرح زیر ارائه شده است.

جدول (۲): توصیف متغیرهای کمی پژوهش

دارایی‌های ثابت مشهود	فرصت‌های رشد	نرخ موثر مالیات	اندازه شرکت	قابلیت مقایسه			ساختار سررسید بدهی	متغیر	
				جریان‌های نقدی عملیاتی	اقدام تعهدی اختیاری	سود		شرح	تعداد
۱۱۴	۱۱۴	۱۱۴	۱۱۴	۱۱۴	۱۱۴	۱۱۴	۱۱۴	شرکت	تعداد
۷۹۸	۷۹۸	۷۹۸	۷۹۸	۷۹۸	۷۹۸	۷۹۸	۷۹۸	سال - شرکت	
۰.۰۲۴۹	۷.۳۴۱	۰.۱۰۰	۶.۲۱۲	-۰.۰۴۸	-۰.۰۳۱	-۰.۰۲۹	۰.۱۲۸	میانگین	
۰.۰۲۰۴	۳.۳۶۲	۰.۱۰۴	۶.۱۵۰	-۰.۰۳۳	-۰.۰۲۵	-۰.۰۱۹	۰.۰۸۷	میانه	
۰.۸۴۳	۶۳.۷۶۰	۰.۲۴۶	۸.۵۹۲	-۰.۰۰۳	-۰.۰۰۱	-۰.۰۰۰	۰.۸۱۱	ماکزیمم	
۰.۰۱۲	-۱۵.۰۲۰	۰.۰۰۰	۴.۴۱۰	-۰.۳۴۹	-۰.۱۳۰	-۰.۳۰۰	۰.۰۰۰	مینیمم	
۰.۱۷۷	۱۰.۰۸۲	۰.۰۸۵	۰.۶۴۳	۰.۰۴۶	۰.۰۲۳	۰.۰۳۸	۰.۱۳۲	انحراف معیار	
۰.۹۷۴	۲.۵۱۶	۰.۰۶۵	۰.۷۸۵	-۲.۸۲۵	-۱.۶۱۴	-۴.۴۴۳	۱.۹۵۵	چولگی	
۳.۳۴۰	۱۰.۹۱۳	۱.۴۳۴	۴.۶۶۸	۱۵.۲۹۲	۵.۹۴۴	۲۷.۰۴۹	۷.۱۶۳	کشیدگی	

جدول شماره ۲ نشان دهنده پارامترهای توصیفی هر متغیر بصورت جداگانه می‌باشد. این جدول نشان دهنده آمار توصیفی تمامی داده‌های متغیرهای کمی پژوهش مورد استفاده در سطح شرکت‌های نمونه آماری است. آمار توصیفی متغیرها شامل شاخص‌های مرکزی (مانند میانگین، میانه و مد) و شاخص‌های پراکندگی (مانند ماکزیمم، مینیمم، انحراف معیار، کشیدگی، چولگی و واریانس) برای دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۸ می‌باشد. مهمترین شاخص مرکزی معمولاً میانگین بوده که شاخص اصلی برای مرکزیت داده‌ها محسوب می‌شود. برای نمونه این مقدار برای متغیر نرخ موثر مالیات برابر ۱۰ درصد بوده که نشان می‌دهد که شرکت‌های نمونه آماری به دلیل زیانده بودن برخی از سال - شرکتها به طور متوسط ۱۰ درصد سود قبل از مالیات را به عنوان مالیات پرداخت می‌کنند. در بخش شاخص‌های پراکندگی هم معمولاً انحراف معیار متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد. این شاخص نشان دهنده میزان پراکندگی از میانگین نمونه مورد آزمون می‌باشد. برای نمونه این شاخص برای متغیر ساختار سررسید بدهی برابر با (۰.۱۳۲) می‌باشد. که نشان دهنده فاصله کم این متغیر از مرکزیت داده مورد نظر است. همچنین وجود نرخ موثر مالیات صفر درصد ناشی از زیان ده بودن برخی از شرکت‌های نمونه آماری است. در نهایت با توجه به ماهیت داده‌های مورد استفاده در این پژوهش (داده‌های تلقیقی-دیتا پانل) تعداد مشاهدات بر اساس دوره و تعداد شرکت ۷۹۸ سال - شرکت می‌باشد.

آمار استنباطی

بخش دوم تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات آمار استنباطی است. در این بخش تجزیه و تحلیل با استفاده از روش داده‌های تلقیقی یا ترکیبی انجام می‌پذیرد. در گام نخست متغیرهای پژوهش از نرمال بودن با استفاده از آزمون جاک-برا مورد آزمون

قرار می‌گیرند. سپس مانایی یا استایی متغیرها با استفاده از آزمون لوین، لین و چو، آزمون هریس و... بررسی می‌شود. در ادامه آزمون اف لیمر و هاسمن برای تعیین نوع رگرسیون شامل روش پول یا پانل، اثرات مقید، ثابت یا تصادفی مورد استفاده قرار می‌گیرد و در نهایت پس از برآورد مدل رگرسیونی ناهمسانی واریانس و آزمون هم خطی انجام می‌شود، که در صورت وجود در تخمین نهایی رفع می‌شود.

آزمون نرمال بودن

با اینکه نرمال بودن بودن متغیرهای پژوهش یکی از پیش شرطهای رگرسیون می‌باشد ولی از نظر گجراتی می‌توان این شرط را در قالب متغیر وابسته مطرح نموده و یا حتی در نظر گرفته نشود. در آزمون جاک برا اگر سطح معنی داری متغیرهای پژوهش بیشتر از ۵٪ باشد متغیر مورد نظر نرمال بوده و در غیر اینصورت نرمال نمی‌باشد. روش‌های مختلفی برای نرمال کردن وجود دارد که عبارتند از: توابع نمایی یا لگاریتمی، مثلثاتی، معکوس و که در این میان آزمونی تحت عنوان جانسون در نرم‌افزار مینی تب وجود دارد که روش‌های ذکر شده را انجام داده و بهترین آنها را انتخاب کرده و تحت عنوان متغیر نرمال خروجی ارائه می‌دهد. در صورت عدم نرمال سازی متغیر وابسته که منجر به نرمال شدن مدل می‌شود. با استفاده از قضیه حد مرکزی با توجه با تعداد مشاهدات بیشتر فرض نرمال بودن متغیرهای پژوهش را می‌پذیریم. در جدول ۳، با توجه به نتایج آزمون جاک برا سطح معنی داری تمام متغیرها کمتر از پنج درصد بوده فلذا از توزیع نرمال بهره نمی‌برند بنابراین با استفاده از آزمون تبدیلات جانسون نسبت به نرمال سازی متغیر وابسته (ساختار سررسید بدهی) اقدام می‌نمائیم.

جدول (۳): آزمون تشخیص توزیع نرمال جاکو برا

تفسیر	سطح معناداری جاکو برا	نام متغیر
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	ساختار سررسید بدهی
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	قابلیت مقایسه سود
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	قابلیت مقایسه اقلام تعهدی اختیاری
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	قابلیت مقایسه جریان‌های نقدی عملیاتی
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	تولید ناخالص داخلی
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	نرخ تورم
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	عرضه پول
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	اندازه شرکت
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	نرخ موثر مالیات
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	فرصت‌های رشد
توزیع نرمال ندارد	۰.۰۰۰	دارایی‌های ثابت مشهود

تحلیل و آزمون فرضیه تحقیق

فرضیه تحقیق: بین قابلیت مقایسه صورتهای مالی و ساختار سررسید بدهی رابطه وجود دارد.

جدول شماره (۵): تخمین نهایی رابطه بین قابلیت مقایسه صورتهای مالی و ساختار سررسید بدهی

قابلیت مقایسه									متغیر
اقلام تعهدی اختیاری			جریانهای نقدی عملیاتی			سود خالص			
VIF	Prob	ضریب	VIF	Prob	ضریب	VIF	Prob	ضریب	
۱.۰۳۲	۰.۳۹۱	۱.۰۹۵	۱.۰۳۲	۰.۰۰۱	۲.۲۸۸	۱.۰۶۲	۰.۰۲۰	۲.۱۴۶	قابلیت مقایسه
۱.۰۳۳	۰.۳۲۸	۰.۰۴۳	۱.۰۴۲	۰.۶۸۴	۰.۰۱۸	۱.۰۲۲	۰.۲۹۴	۰.۰۴۶	اندازه شرکت
۱.۰۴۲	۰.۲۱۵	-۰.۲۱۰	۱.۰۴۴	۰.۴۳۲	-۰.۱۳۴	۱.۰۴۲	۰.۲۸۱	-۰.۱۸۱	داراییهای ثابت مشهود
۱.۰۵۰	۰.۰۰۰	-۰.۰۱۸	۱.۰۴۶	۰.۰۰۱	-۰.۰۱۷	۱.۰۵۶	۰.۰۰۰	-۰.۰۱۹	فرصت‌های رشد
۱.۰۸۱	۰.۴۹۷	-۰.۰۲۴	۱.۰۷۲	۰.۴۴۳	-۰.۲۷۰	۱.۱۰۶	۰.۳۲۶	-۰.۳۵۱	نرخ موثر مالیات
---	۰.۸۹۰	-۰.۰۴۰	---	۰.۵۷۰	۰.۱۷۰	---	۰.۹۳۸	-۰.۰۲۲	مقدار ثابت (C)
(۰.۰۱۰)۳.۰۱۱			(۰.۰۰۰)۴.۶۹۳			(۰.۰۰۱)۴.۰۲۴			آماره فیشر (سطح معنی داری)
۰.۰۱۲			۰.۰۲۲			۰.۰۱۸			ضریب تعیین تعدیل شده
۱.۹۶۲			۱.۹۸۶			۱.۹۷۲			آماره دوربین واتسون
(۰.۰۰۰)۱۸۵۱۶.۹۳			(۰.۰۰۰)۱۷۴۳۸.۰۷			(۰.۰۰۰)۱۷۷۵۴.۱۹			ناهمسانی واریانس (آزمون بارتلت)
هاسمن	اف لیمر	هاسمن	اف لیمر	هاسمن	اف لیمر	هاسمن	اف لیمر	آزمون	
-----	(۰.۵۰۳)۰.۹۹۳	-----	(۰.۵۶۱)۰.۹۳۸	-----	(۰.۶۲۸)۰.۹۴۹	-----	(۰.۶۲۸)۰.۹۴۹	آماره (سطح معنی داری)	
پول - اثرات مقید			پول - اثرات مقید			پول - اثرات مقید			نوع رگرسیون

با توجه به جدول ۵، سطوح معنی داری متغیر قابلیت مقایسه سود، جریانهای نقدی، اقلام تعهدی اختیاری و به ترتیب ۰.۰۲۰، ۰.۰۰۱ و ۰.۳۹۱ بوده است. بنابراین، بین قابلیت مقایسه سود و جریانهای نقدی و سررسید بدهی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد، اما رابطه بین قابلیت مقایسه اقلام تعهدی اختیاری و سررسید بدهی به لحاظ آماری تایید نشده است. آماره دوربین واتسون در تمامی معیارهای قابلیت مقایسه در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ بوده که این نشان از عدم همبستگی بین متغیرهای پژوهش بوده است. سطح معنی داری آماره فیشر در تمامی معیارهای قابلیت مقایسه کمتر از ۵ درصد بوده که بیانگر برخوردار بودن مدل‌های برازش شده از اعتبار کافی بوده است. ضریب تعیین تعدیل شده در مدل‌های مربوط به معیارهای سود و جریانهای نقدی به ترتیب ۰.۰۱۸ و ۰.۰۲۲ بوده است. بنابراین، حدود ۲ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده شده‌اند. سطح معنی داری آزمون اف-لیمر در تمامی مدل‌ها بیشتر از ۵ درصد بوده، لذا آزمون هاسمن انجام نمی‌شود. در نتیجه رگرسیون از نوع داده‌های تلفیقی (پول - اثرات مقید) بوده است. مقادیر آماره هم‌خطی در تمامی معیارها کمتر از ۱۰ بوده که بیانگر عدم وجود هم‌خطی در معیارهای فوق بوده است. با توجه به وجود ناهمسانی واریانس در تمامی معیارهای قابلیت مقایسه صورتهای مالی، در تخمین نهایی مدل نسبت به رفع آن اقدام شده است.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه تحقیق: بین قابلیت مقایسه صورتهای مالی و ساختار سررسید بدهی رابطه وجود دارد. با توجه به نتایج آزمون رگرسیون چند متغیره و نتایج آزمون فرضیه در فصل چهارم، سطوح معنی‌داری متغیر قابلیت مقایسه سود، جریان‌های نقدی، اقلام تعهدی اختیاری و به ترتیب ۰.۰۰۲، ۰.۰۰۱ و ۰.۳۹۱ بوده است. بنابراین، بین قابلیت مقایسه سود و جریان‌های نقدی و ساختار سررسید بدهی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، اما رابطه بین قابلیت مقایسه اقلام تعهدی اختیاری و ساختار سررسید بدهی به لحاظ آماری تایید نشده است. به چند دلیل می‌توان وجود رابطه مثبت بین معیار قابلیت مقایسه سود، جریان‌های نقدی و سررسید بدهی را توجیه کرد. اول اینکه، قابلیت مقایسه موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین وام‌گیرندگان و وام‌دهندگان می‌شود و پدیده انتخاب نامناسب را کاهش می‌دهد. به اعتقاد فانگ و همکاران (۲۰۱۶) قابلیت مقایسه برای وام‌دهندگان شواهدی را فراهم می‌کند که باعث قراردادن شرایط آسان‌تر و مطلوب‌تر (مثلاً وام با سررسید طولانی‌تر) هنگام انعقاد قراردادهای وام می‌شود. دوم اینکه، کاهش ریسک اطلاعات دریافت شده توسط وام‌دهندگان است که به برآورد صحیح‌تر جریان‌های نقدی آتی منجر می‌شود. با توجه به اینکه میانگین قابلیت مقایسه بر ساختار سررسید بدهی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد، لذا نتایج این فرضیه همراستا با مبانی نظری پژوهش و پژوهش‌های ترانگ^۱ (۲۰۲۰) و فانگ و همکاران (۲۰۱۶) و همچنین تا حدودی پژوهش‌های دی‌میبر و همکاران (۲۰۱۸) است. همچنین، تاثیر متفاوت دو معیار سود خالص و جریان‌های نقدی عملیاتی بر سررسید بدهی، احتمالاً ممکن است به این دلیل باشد که در معیار سود خالص از رقم سود خالص که بر مبنای حسابداری تعهدی محاسبه شده و شامل دو جزء اقلام تعهدی و نقدی است، در حالی که در معیار قابلیت مقایسه جریان‌های نقدی به جریان‌های نقدی عملیاتی شرکت‌ها توجه می‌شود.

پیشنهادات کاربردی حاصل از نتایج پژوهش

با توجه به سوالات، اهداف و فرضیات پژوهش، همچنین نتایج آزمون فرضیات پیشنهادات زیر در راستای فرضیات تایید شده قابل ارائه است:

- ✓ براساس نتایج پژوهش، مشاهده می‌شود که قابلیت مقایسه صورتهای مالی بر ساختار سررسید بدهی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد. بنابراین، ضروری است که وام‌دهندگان در زمان تنظیم قراردادهای وام به این قابلیت مقایسه صورتهای مالی شرکت‌ها توجه لازم را داشته باشند.
- ✓ براساس نتایج پژوهش، مشاهده می‌شود فرصت‌های رشد بر ساختار سررسید بدهی تاثیر معکوسی دارد لذا با افزایش فرصت‌های رشد، نیاز به تامین مالی خارجی افزایش می‌یابد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود در زمان تصمیم‌گیری‌های مالی و اعتباری به وضعیت فرصت‌های رشد شرکت توجه شود.

¹ Trung

پیشنهاد برای تحقیقات آتی

پژوهشگر پس از انجام پژوهش و اتمام مراحل پژوهش با توجه به شناختی که از پژوهش خود بدست می‌آورد دورنمایی بر تحقیقات سایر پژوهشگران در ذهن خود ترسیم نموده و آن را جهت استفاده سایرین در بخش انتهایی پژوهش خود ارائه می‌کند که عبارت است از:

✓ پیشنهاد می‌شود که پژوهشی با همین عنوان و برای شرکت‌های فرابورس تهران را در دوره زمانی طولانی‌تر و به تفکیک صنایع و اندازه شرکت‌ها انجام پذیرد.

منابع

- ✓ ابراهیمی، سید کاظم، بهرامی نسب، علی، حامدی، محدثه، (۱۳۹۷)، بررسی اثر اظهارنظر تعدیل شده حسابرس بر ساختار بدهی و بازده مازاد سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۵، شماره ۶۰، صص ۱۵۷-۱۸۳.
- ✓ حاجیپناه، زهره، اخلاقی، حسنعلی، (۱۳۹۱)، بررسی عوامل موثر بر ساختار سررسید بدهی شرکت، آزمون تجربی تئوری نمایندگی و اهرم، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۳۳، صص ۱۴۷-۱۶۷.
- ✓ حسنی، محمد، شفق، سیده حوریا، (۱۳۹۵)، مطالعه تجربی رابطه بین سررسید بدهی و تصمیمات سرمایه گذاری شرکت، کنفرانس بین المللی ایده های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
- ✓ خابوری، افشین، (۱۳۹۶)، بررسی ارتباط بیش اطمینانی مدیریتی و ساختار سررسید بدهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنفرانس سالانه اقتصاد، مدیریت و حسابداری، اهواز، دانشگاه شهید چمران، سازمان صنعت، معدن و تجارت خوزستان.
- ✓ عبدی، مصطفی، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین اطمینان بیش از حد مدیریتی و ساختار سررسید بدهی به تفکیک در شرکت‌های کوچک و بزرگ در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران، اولین همایش حسابداری، مدیریت و اقتصاد با رویکرد پویایی اقتصاد ملی، ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر.
- ✓ مشایخی، بیتا، محمدپور، فرشاد، (۱۳۹۳)، کیفیت گزارشگری مالی، سررسید بدهی و کارایی سرمایه گذاری، راهبرد مدیریت مالی، دوره ۲، شماره ۴، صص ۱-۱۴.
- ✓ نمازی، محمد، حاجیپناه، زهره، چناری بوکت، حسن، (۱۳۹۶)، تأثیر ساختار سررسید بدهی بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۹، شماره ۳۴، صص ۱-۳۰.
- ✓ نیک‌بخت، محمدرضا، صابر ماهانی، معصومه، دلدار، مصطفی، (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر تمرکز بر مشتری بر ساختار سرمایه و سررسید بدهی، دانش حسابداری، دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۳۹-۶۵.
- ✓ هاشمی، سیدعباس، امیری، هادی، تیموری، زهرا، (۱۳۹۶)، تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر سود آتی حسابداری، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۹، شماره ۳۴، صص ۱۶۳-۱۹۰.
- ✓ Abor, J. (2007). Agency theories determinants of debt levels: Evidence from Ghana. *Review of Accounting and Finance*, 7(2), 183-192
- ✓ Ahmed, G., Sheikh, N., Wang, Z. (2011). Determinants of capital structure: An empirical study of firms in manufacturing industry of Pakistan. *Managerial Finance*, 37(2), 117-133

- ✓ Barclay, M. J., & Smith Jr, C. W. (1995). The maturity structure of corporate debt. *the Journal of Finance*, 50(2), 609-631.
- ✓ De Franco, G., Kothari, S. P., & Verdi, R. S. (2011). The benefits of financial statement comparability. *Journal of Accounting Research*, 49(4), 895-931
- ✓ Diamond, D. W. (1991). Debt maturity structure and liquidity risk. *The Quarterly Journal of Economics*, 106(3), 709-737.
- ✓ Fang, X., Li, Y., Xin, B and Zhang, W. (2012). Accounting Comparability and Bank Loan Contracting. Rotman School of Management. Working Paper No. 2138202, CCCA Annual Conference 2013. Available at SSRN: <http://ssrn.com>.
- ✓ Garcia, Teruel, P. J., Martinez, Solano, P. E., & Sanchez-Ballesta, J. P. (2010). Accruals quality and debt maturity structure. *Abacus*, 46(2), 188-210
- ✓ Kieschnick, R and Moussawi, R (2017). " Firm age, corporate governance, and capital structure choices". *Journal of Corporate Finance*, Vol. 48 (2018), pp. 597-614
- ✓ Korner , P.(2007), "The Determinants of Corporate Debt Maturity Structure: Evidence from Czech Firms", *Finance a úver - Czech Journal of Economics and Finance*, 57, (3-4), 142-158
- ✓ Madan, K. (2007). An analysis of the debt-equity structure of leading hotel chains in India. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 19(5), 397-414
- ✓ O'Connor , M., & Yaghoubi, M. (2016). The influence of cash flow volatility on capital structure and the use of debt of different maturities. *Journal of Corporate Finance*, 38, 18-36 .
- ✓ Ortiz-Molina, H., & Penas, M. F. (2008). Lending to Small Business: the Role of the Loan Maturity in Addressing Information Problems. *Small Business Economic*, 30, 361 – 383
- ✓ Trung K. Do(2020), Financial statement comparability and corporate debt maturity, *Finance Research Letters*, <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101693>